

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
проведення практичних занять
і виконання контрольної роботи
з навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА»

*(для студентів денної і заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр»
за спеціальністю 192 – Будівництво та цивільна інженерія)*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018**

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Економіка будівництва» (для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 192 – Будівництво та цивільна інженерія) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2018. – 52 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. Є. Ю. Гнатченко

Рецензент

С. Ю. Юр'єва, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, протокол № 1 від 30.08.2017.

ЗМІСТ

1. Основні поняття економіки будівництва	4
2. Основні фонди будівельної організації	5
3. Оборотні засоби будівельних організацій	13
4. Кадри і продуктивність праці в будівництві	20
5. Собівартість будівельної продукції	29
6. Ціноутворення та кошторисна справа в будівництві.....	36
7. Інвестиційні ресурси будівельних організацій	37
8. Контрольна робота для студентів заочної форми навчання.....	45
Питання для самостійної роботи студентів та контролю їхніх знань	48
Список рекомендованих джерел	50

1 ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІКИ БУДІВНИЦТВА

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка будівництва» є підготовка фахівців до виконання професійних обов'язків в галузі будівництва; засвоєння та формування знань фахівців щодо системного оцінювання діяльності підприємств, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, ціноутворення та кошторисної справи у будівництві.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка будівництва» є такі:

- вивчення теорії та методичних засад, засвоєння практичних навичок господарювання на рівні первинної ланки суспільного виробництва у конкурентному ринковому середовищі;
- формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу,
- забезпечення розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційних моделей розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- роль і особливості будівництва як галузі економіки;
- особливості формування виробничої програми будівельної організації;
- виробничі фонди будівельних організацій і визначення їхньої виробничої потужності;
- сутність та особливості формування та визначення кошторисної вартості будівництва;
- склад кошторисної документації;
- сутність та принципи визначення ціни будівельної продукції.

уміти:

- визначати потребу будівельної організації у виробничих фондах;
- розробляти і обґрунтовувати виробничу програму підприємства будівельної галузі;
- визначати собівартість будівельно-монтажних робіт;
- розраховувати кошторисну вартість будівництва.

мати компетентності:

- уміти визначати головні техніко-економічні показники будівельних проектів;
- знати принципи ціноутворення на будівельну продукцію та порядок складання кошторисної інвесторської документації;
- здатність визначати показники ефективності діяльності будівельних підприємств, будівельної галузі;
- знати економічні складники та засади організації праці в будівництві.

Питання для самостійного вивчення

1. Будівельні організації та будівельний комплекс в умовах ринку.
2. Елементи будівництва.
3. Способи ведення будівельно-монтажних робіт.
4. Організаційні форми капітального будівництва.
5. Техніко-економічні особливості будівництва.

2 ОСНОВНІ ЗАСОБИ БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ЗАДАЧА № 1

Склад виробничих основних фондів будівельної організації на кінець відповідного року за окремими групами наведено в таблиці 2.1. Визначити функціонально-групову структуру основних фондів підприємства у відсотках до їх загального обсягу за відповідні роки.

підприємства на початок 2002 року.

Таблиця 2.1 – Балансова вартість основних фондів за 1996–2000 рр.,
млн грн

Група основних фондів	Видові елементи основних фондів груп	1996 р.	1998 р.	2000 р.
Перша	Будівлі, споруди й передавальні пристрої	44,55	41,53	44,02
Друга	Автомобільний транспорт, прилади та інструменти, офісне обладнання	5,55	6,99	7,77
Третя	Інші основні фонди	25,8	24,83	28,21
Загальна балансова вартість основних фондів		75,90	73,35	80,00

Обчислити:

- середньорічну вартість виробничих основних фондів підприємства в 2001 р.;
- первісну (балансову) і залишкову вартість основних фондів підприємства на початок 2002 р.

ЗАДАЧА № 2

Балансова вартість виробничих основних фондів заводу будівельних конструкцій на початок 2001 р становила 70 млн грн. Протягом травня й вересня 2001 р. будуть введені в дію нові основні фонди вартістю відповідно 750 та 1650 тис. грн. Окрім того, за раніше укладеною угодою із зарубіжною фірмою буде придбана у жовтні того самого року нова автоматична лінія вартістю у 2 200 тис. дол. США. витрати на її транспортування на монтаж становитимуть 10 % вартості імпортої техніки. У жовтні цього самого року мають бути виведені з експлуатації через повне фізичне спрацювання машини та обладнання на загальну суму 2,5 млн. грн. Економічне спрацювання (амортизація) виробничих основних фондів на початок 2002 р. досягне 40 %.

ЗАДАЧА № 3

Використовуючи вихідну інформацію (табл. 2.2) про ступінь економічного спрацювання та рух (оновлення, вибуття) виробничих основних фондів цього підприємства за останні декілька років визначити:

- середньорічну вартість основних фондів та їхню динаміку за кілька років;
- коефіцієнти економічного спрацювання, вибуття, екстенсивного та інтенсивного оновлення основних фондів за оцінюваний період

Таблиця 2.2 – Показники економічного спрацювання та руху основних фондів, тис. грн

<i>Показник</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>
Вартість основних фондів на початок року	75 300			
Сума накопиченої амортизації на кінець року	22 590	27 265	31 760	36 480
Рух основних фондів:				
уведення	7 500	8 200	8 900	9 500
вибуття	3 765	4 500	4 620	4 750

ЗАДАЧА № 4

Обчислити норму амортизаційних відрахувань на придбане нове обладнання, балансова вартість якого становить 4500 тис. грн. Ліквідаційна його вартість прогнозується на рівні 5 % балансової (повної) вартості, а нормативний термін експлуатації – 8 років.

ЗАДАЧА № 5

Розмір виробничих основних фондів та їхній рух (уведення, виведення) за декілька років, а також обсяги будівельно-монтажних робіт за їхньою кошторисною вартістю та отриманого валового прибутку за відповідні роки на державній будівельній організації наведено у таблиці 2.3. Для перерахунку абсолютних показників введення в дію й виведення з експлуатації основних фондів можна застосувати коефіцієнт 0,45.

Обчислити середньорічну вартість виробничих основних фондів, фондівіддачу, а також зробити висновок щодо динаміки фондівіддачі у будівельній організації.

Таблиця 2.3 – Основні фонди, обсяги БМП та балансовий прибуток, тис. грн

Показник	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.
Виробничі основні фонди на початок року	175 000			
Уведення в дію нових основних фондів	16 200	5 100	9 400	17 000
Виведення з експлуатації спрацьованих основних фондів	8 800	6 500	7 000	7 500
Обсяг будівельно-монтажних робіт	348 235	326 970	324 100	342 650
Балансовий прибуток	31 280	37 890	40 960	49 470

ЗАДАЧА № 6

Економічні показники виробничо-господарської діяльності будівельного тресту наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Основні показники діяльності

Показник	Звітний рік	Розрахунковий рік
Обсяги будівельно-монтажних робіт, тис. грн	12 640	19 970
виробничі основні фонди, тис. грн	9 540	17 770
Персонал, чол.	1 095	1 115
Продуктивність праці, тис. грн	11,54	17,91
Фондовіддача, грн.	1,32	1,16

Розрахувати абсолютну зміну фондовіддачі під впливом продуктивності праці, чисельності персоналу й вартості виробничих основних фондів.

ЗАДАЧА № 7

У будівельній організації вартість основних фондів на початок звітнього року становила 8 238 тис. грн. З 1 травня того самого року виведено основних фондів на загальну суму 1 147 тис. грн., а з 1 листопада введено в дію нових основних фондів вартістю 1 450 тис. грн. Обсяг реалізованої будівельної продукції становив 9 238 тис.грн, а загальна чисельність працівників – 240 осіб.

Розрахувати:

- середньорічну вартість основних фондів;
- фондовіддачу і фондомісткість;
- фондоозброєність праці (підприємства).

ЗАДАЧА № 8

Визначити показники використання основних виробничих фондів (фондовіддачу, фондомісткість, прибуток на одну гривню основних виробничих фондів). Зробити висновки.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані, тис. грн.

Показники	Будівельні фірми	
	№ 1	№ 2
Середньорічна вартість основних виробничих фондів	652,0	510,0
Валова будівельна продукція	1 300,0	1 200,0
Прибуток	40,0	30,0

ЗАДАЧА № 9

Визначити початкову та залишкову вартість основних фондів на кінець року, а також коефіцієнти оновлення та вибуття основних фондів будівельної фірми, якщо відомі дані таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Вихідні дані

Показники	Сума, тис. грн
Початкова вартість основних фондів на початок року	2630
Сума зношення на початок року	429
Вартість капітального ремонту за рік	180
Уведено в експлуатацію нових основних фондів	620
Вибуло у зв'язку із зношенням основних фондів по вартості з урахуванням зношення	60
Початкова вартість фондів, що вибули	360
Норма амортизації, %	15

ЗАДАЧА № 10

Визначити зростання фондоозброєності праці, якщо середньорічна вартість основних виробничих фондів – 6,5 млн грн, вартість будівельної продукції – 14,2 млн. грн., виробіток на одного робітника – 32 тис. грн. (звітний рік). У плановому році передбачено збільшити випуск продукції на 0,3 млн. грн, а виробіток продукції на одного робітника – на 3 тис. грн.

ЗАДАЧА № 11

Визначити фондоозброєність та електроозброєність праці у звітному та плановому році за даними таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Вихідні дані

Показники	Звітний рік	Плановий рік
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	1 215	1 340
Кількість спожитої у виробничому процесі електроенергії, Квт/рік	3 240	4 020
Середньоспискова чисельність робітників, чол.	1 050	1 100

ЗАДАЧА № 12

Повна первісна вартість основних фондів виробничого об'єднання на початок року – 40 млн грн, а за відрахуванням зношення – 34 млн грн.

Протягом року було введено в дію нових основних фондів вартістю у 11 млн грн, зокрема у лютому – 7 млн грн, у червні – 4 млн грн. Крім того, у листопаді надійшли від інших підприємств основні фонди за повною вартістю на суму у 2 млн грн., їхня залишкова вартість 1,5 млн грн.

У липні списано з балансу в наслідок зношення (за повною вартістю) основних фондів на суму 5 млн грн., у жовтні на 3,5 млн грн. Зношення основних фондів, що вибули, становить 90 %, річна норма амортизації – 15 %.

Визначити:

- 1) річну суму амортизації основних фондів;
- 2) наявність основних фондів на кінець року:
  - за повною вартістю;
  - за залишковою первісною вартістю;
- 3) коефіцієнт зносу основних фондів:
  - на початок року;
  - на кінець року;
- 4) коефіцієнт відновлення основних фондів;
- 5) коефіцієнт вибуття основних фондів.

ЗАДАЧА № 13

За даними таблиці 2.8 будівельної фірми, визначити: 1) показники використання основних фондів за базовий і звітний роки; 2) додатковий обсяг робіт, виконаних у звітному році внаслідок збільшення основних фондів і

кращого їх використання порівняно з базовим роком. Проаналізувати результати та зробити висновки.

Таблиця 2.8 – Вихідні дані, тис. грн

Показники	Сума	
	Базовий рік	Звітний рік
1	2	3
Загальний обсяг підрядних робіт (за кошторисною вартістю),	3 200	4 890
зокрема виконаних власними силами	2 400	3 640
Середньорічна вартість виробничих основних фондів будівельного призначення:	180	410
- орендованих в інших організаціях		
- власних	620	830
З них орендоване іншим організаціям	200	320

ЗАДАЧА № 14

Розрахувати та порівняти показники фондovіддачі за двома будівельними фірмами. Порівняти отримані дані з показниками фондоозброєності та виробітку, провести аналіз визначених показників.

Таблиця 2.9 – Вихідні дані

Показник	Будівельна фірма	
	№ 1	№ 2
Річний обсяг будівельно-монтажних робіт	732	1563
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	162,5	402,1
Чисельність робітників, чол.	228	315

ЗАДАЧА № 15

Розрахувати та порівняти показники використання парку скреперів за часом і продуктивністю за двома будівельними організаціями: кількість часів, відпрацьованих у розрахунку на середньосписковий скрепер, коефіцієнт використання календарного фонду часу та показник виконання норми виробітку. Вихідні дані наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Вихідні дані

Показники	Будівельна організація № 1	Будівельна організація № 2
Загальна ємність ковшів середньоспискової кількості скреперів, м ³	216	128
Протягом року парком скреперів виконано земляних робіт в обсязі, тис. м ³	1296	678,4
Норма виробітку на 1 м ємності ковша скрепера, тис. м	5,9	5,5
Кількість відпрацьованих днів у розрахунку на середньосписковий скрепер	210	225
Коефіцієнт змінності роботи скреперів	1,5	1,6

ЗАДАЧА № 16

Визначити приріст випуску продукції внаслідок зміни обсягу основних фондів і рівня фондівддачі, використовуючи такі дані: основні виробничі фонди за повною вартістю на кінець року становили, тис. грн. 1999 р. – 270; 2000 р. – 320; 2001 р. – 430; було випущено продукції в порівняних цінах, тис. грн: 1999 р. – 580; 2000 р. – 630; 2001 р. – 780.

Проаналізувати одержані результати.

ЗАДАЧА № 17

Балансова вартість будівель споруд, їх структурних компонентів і пристроїв – 4523 тис. грн. Норма амортизації (в розрахунку на рік) – 5%.

Розрахувати річну та квартальну суму амортизаційних відрахувань.

Питання до самостійного вивчення

1. Сутність, структура і класифікація основних фондів в будівництві.
2. Облік і оцінка основних фондів.
3. Фізичний та моральний знос. Амортизація основних фондів.
4. Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів.
5. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів будівельних організацій в сучасних умовах.

3 ОБОРОТНІ ЗАСОБИ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ЗАДАЧА № 1

У звітному році приватним будівельним підприємством було реалізовано будівельної продукції на загальну суму у 1300 тис. грн. за наявності середньорічної суми оборотних коштів 900 тис. грн. У наступному році передбачається збільшити обсяг продажу продукції на 8 %. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів має збільшитися на 20 %.

Уточнити для наступного за звітним року потребу підприємства в оборотних коштах і можливе вивільнення цих коштів шляхом планового прискорення їхньої оборотності.

ЗАДАЧА № 2

Визначити норматив оборотних коштів за незавершеним виробництвом будівельно-монтажних робіт будівельної організації, використовуючи такі дані:

- за рік необхідно ввести 18 об'єктів кошторисною вартістю будівельно-монтажних робіт у 160 тис. грн;
- середня планова тривалість зведення одного об'єкта – 6 місяців;
- розподіл витрат на спорудження об'єктів за місяцями року рівномірний.

ЗАДАЧА № 3

Визначити ефективність використання оборотних коштів будівельної фірми та обсяг додаткового їх залучення у звітному році, користуючись наведеними даними.

Середньорічна сума оборотних коштів цієї фірми дорівнює 850 тис. грн, а виторг від реалізації будівельної продукції – 3025 тис. грн. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів становить 0,15; оборотність – 52 дні.

ЗАДАЧА № 4

Протягом звітнього року будівельна фірма виробила й реалізувала будівельної продукції на суму 950 тис. грн. Середньорічний залишок оборотних коштів становив 205 тис. грн. У наступному розрахунковому році обсяг реалізованої продукції необхідно збільшити на 14 %. Крім того, розроблені

організаційно-економічні заходи з підвищення ефективності виробництва дадуть змогу скоротити оборотність оборотних коштів приблизно на 12 днів.

Обчислити показники оборотності оборотних коштів, а також можливий обсяг їх вивільнення завдяки зазначеним організаційно-економічним заходам.

ЗАДАЧА № 5

Будівельна фірма у звітному році очікувала реалізувати товарної продукції на суму у 1600 тис. грн. за наявності оборотних коштів у розмірі 420 тис. грн. З остаточним переходом на ринкові умови господарювання фірма здійснила кілька ефективних організаційно-технічних заходів, що уможливило скоротити тривалість одного обороту оборотних коштів на 25 днів.

Визначити:

- 1) число оборотів оборотних коштів і заплановану тривалість одного обороту;
- 2) умовну економію оборотних коштів за рахунок здійснення організаційно-технічних заходів.

ЗАДАЧА № 6

У 2002 році приватна будівельна фірма реалізувала будівельної продукції на суму у 750 тис. грн. Середній залишок оборотних коштів становив 125 тис. грн. У 2003 році було передбачено збільшити обсяг продажу товарів власного виробництва на 12,5 %, а тривалість одного обороту – на 14 днів.

На підставі наведених даних визначити показники оборотності оборотних коштів (кількість оборотів, тривалість одного обороту), а також розмір умовного їх вивільнення в разі раціонального використання в розрахунковому році.

ЗАДАЧА № 7

За попередній рік фірма виконала ремонтні роботи на загальну суму у 290 тис. грн. Середньорічний залишок оборотних коштів становив 37 тис. грн. Наступного року прогнозується збільшити обсяг робіт на 50 тис. грн. Здійснення кількох організаційно-технічних заходів уможливить скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів на 10 %.

Обчислити суму оборотних коштів, що вивільняються.

ЗАДАЧА № 8

У звітному році на новоствореній приватній будівельній фірмі реалізовано будівельної продукції на 30 тис. грн при середніх залишках оборотних коштів 4 700 грн. Визначити можливий випуск продукції в наступному за звітним році за незмінного обсягу оборотних коштів та зменшеної на 14 днів тривалості одного обороту.

ЗАДАЧА № 9

Визначити рівень ефективності використання оборотних коштів фірми за показником кількості їхніх оборотів, якщо обсяг виконаних і сплачених будівельно-монтажних робіт за два суміжні роки становив 24 800 та 27 400 грн, а середньорічна сума оборотних коштів дорівнювала відповідно 3 500 та 3 870 грн.

ЗАДАЧА № 10

Визначити:

- 1) показники обертання за планом і за звітом;
- 2) суму вивільнення (залучення) оборотних засобів унаслідок прискорення (сповільнення) обертання оборотних засобів.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані

Показники	План	Звіт
Річний обсяг реалізованої будівельної продукції, тис. грн.	8 477	8 788
зокрема четвертий квартал, %	30	32
Середньоквартальні залишки нормованих оборотних засобів, тис. грн	443	432

ЗАДАЧА № 11

Визначити сукупний норматив за планом і приріст (недостачу) нормативу власних оборотних засобів будівельної фірми на основі таких даних:

1. Норма запасу в днях за окремими статтями оборотних засобів, дні:
  - будівельні конструкції та деталі – 58;
  - допоміжні матеріали – 62;
  - паливо – 80;

– незавершене виробництво (з урахуванням коефіцієнта наростання витрат) – 9.

2. Норматив власних оборотних засобів за іншими статтями планового року, тис. грн – 450

3. Витрати за кошторисом будівельно-монтажних робіт у четвертому кварталі планового року:

– на виробництво будівельної продукції, тис. грн. 8 600

зокрема:

базові матеріали 3 600

допоміжні матеріали 800

паливо 340

4. Сукупний норматив власних оборотних засобів за минулий рік, тис. грн – 4 500.

ЗАДАЧА № 12

Визначити, на яку суму можна збільшити план реалізованої продукції при такій самій сумі оборотних засобів, якщо внаслідок упровадження поточного методу виробництва тривалість одного обороту скоротилась на 8 днів. За планом підприємство повинно реалізовувати продукції на 25 млн грн, при середньорічному залишку нормованих оборотних засобів 5 млн грн.

ЗАДАЧА 13

Визначити потребу в оборотних засобах на незавершене виробництво та готову продукцію на складі за окремими видами продукції за даними таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані

Вироби	Випуск товарної продукції по плану на рік по собівартості, тис. грн.	Тривалість виробничого циклу, днів	Коефіцієнт наростання витрат	Норма оборотних засобів на готову продукцію, днів
1	2	3	4	5
Блоки фундаментні	630	1	–	8

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
Панелі перекриття	101	1	–	7
Панелі внутрішніх стін	97	2	0,9	9
Панелі зовнішніх стін	104	0,8	0,8	6
Сантехнічні кабінки	172	0,8	0,8	8

ЗАДАЧА № 14

Визначити коефіцієнт оборотності оборотних засобів і середню тривалість одного обороту за даними таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані

Підприємство	Обсяг реалізованої продукції за рік, тис. грн.	Середня сума оборотних засобів за рік, тис. грн.
Комбінат керамічних виробів	10 560	1 290
Цегельний завод	3 430	420
Завод залізобетонних виробів	22 700	3 720
Камінобудівний завод	11 170	980

ЗАДАЧА № 15

Визначити суму вивільнення оборотних засобів по будівельній фірмі внаслідок прискорення їхнього обігу, суму додаткових оборотних засобів на зріст обсягів БМР у плановому році та величину оборотних засобів у звітному та плановому роках.

Вихідні дані:

1. Обсяги будівельно-монтажних робіт, млн грн.

– звітний рік – 11,2;

– плановий рік – 12,1.

2. Середня тривалість одного обороту, дні:

– звітний рік – 223;

– плановий рік – 217.

ЗАДАЧА № 16

Визначити коефіцієнт оборотності, тривалість знаходження оборотних засобів на окремих стадіях обігу та середньорічну їхню суму за наведеними даними:

1. Обсяг БМР – 75 млн грн.
2. Середньорічна тривалість одного обігу оборотних засобів – 220 днів.
3. Структура оборотних засобів, %:
виробничі запаси – 65;
незавершене виробництво – 15;
фонди обігу – 20.

ЗАДАЧА № 17

Визначити показники оборотності оборотних засобів та їх відносне вивільнення, якщо у разі запланованого випуску будівельної продукції 75 млн грн і нормативі оборотних засобів 10 млн грн фактичний випуск склав 85 млн грн.

ЗАДАЧА № 18

Обчислити суму абсолютного та відносного вивільнення оборотних засобів унаслідок прискорення їхньої оборотності, якщо відомо:

1. Обсяг реалізованої продукції, тис. грн:
– за планом – 8300;
– за звітом – 8500.
2. Середній залишок оборотних засобів, тис. грн:
– за планом – 600;
– за звітом – 570.

ЗАДАЧА № 19

Визначити, на скільки відсотків зросте прибуток будівельно-монтажної організації в плановому році шляхом прискорення оборотності оборотних коштів, якщо відомо, що в базовому році обсяг виконаних БМР становив 12,3 млн грн, а їхня собівартість – 8,1 млн грн. У плановому році заплановано збільшити обсяг реалізації на 10 %, а середні залишки нормативних оборотних

засобів зменшити на 1 %, що становить 160 тис. грн.

ЗАДАЧА № 20

Оцінити вплив використання оборотних засобів на рівень рентабельності будівельного виробництва у звітному році, якщо відомо, що загальний прибуток звітного року, становив за будівельною організацією 3,2 млн грн при середньорічній вартості основних виробничих фондів у 4,5 млн грн і середньому залишку нормованих оборотних засобів у 2,2 млн грн. у попередньому році середній залишок нормованих оборотних засобів дорівнював 2,85 млн грн.

ЗАДАЧА № 21

Визначити норматив власних оборотних засобів, вкладених в незавершене виробництво підприємства будіндустрії, на підставі таких даних:

Таблиця 3.4 – Вихідні дані

Назва виробу	Тривалість виробничого циклу в днях	Частка в загальному обсязі випущеної продукції (%)
А	12	20
Б	14	30
В	18	10
Г	7	40

Кошторис витрат на виробництво валової продукції за виробничою собівартістю в четвертому кварталі – 520 тис. грн, зокрема на сировину і основні матеріали – 270 тис. грн.

ЗАДАЧА № 22

Визначити необхідний приріст нормативу власних оборотних засобів підприємства за таких умов: обсяг реалізованої продукції в попередньому році становив 2 500 тис. грн при нормативі оборотних засобів 300 тис. грн; у плановому році випуск продукції збільшився на 20 % у разі скорочення тривалості обороту оборотних засобів на шість днів.

ЗАДАЧА № 23

Визначити зміну величини оборотних засобів будівельної фірми за звітний рік порівняно з планом, викликану збільшенням обсягу реалізованої продукції та прискоренням оборотності оборотних засобів. Обсяг реалізованої будівельної продукції запланований в сумі 10 800 тис. грн., а за звітом становив 12 300 тис. грн, середній залишок нормованих оборотних засобів за планом – 2 200 тис. грн., за звітом – 2 350 тис. грн.

Питання до самостійного вивчення

1. Економічна суть, склад та структура оборотних коштів.
2. Нормування оборотних засобів будівельної організації.
3. Джерела формування оборотних засобів.
4. Основні показники для оцінки ефективності використання оборотних коштів.
5. Рівень забезпечення організацій необхідними оборотними коштами за сучасних умов господарювання.
6. Значення та шляхи прискорення оборотності засобів у сучасних умовах.
7. Вплив оборотності оборотних засобів на кінцеві результати роботи будівельно-монтажних організацій.

4 КАДРИ І ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ В БУДІВНИЦТВІ

ЗАДАЧА № 1

У звітному році трудомісткість виробничої програми будівельної організації становила 1 778 000 людино-годин. Передбачається, що в наступному році у зв'язку з деяким ускладненням вироблюваних обсягів їхня загальна трудомісткість має збільшитися на 11 %. Очікується, що річний фонд робочого часу одного робітника, який становив у звітному році 1 785 людино-годин, унаслідок скорочення внутрішньозмінних простоїв має збільшитися приблизно на 6 %, а передбачуване виконання норм виробітку кожним робітником, що дорівнювало в середньому за звітний рік 112 %, на 5 %.

Визначити необхідну чисельність виробничих робітників-відрядників.

ЗАДАЧА № 2

Дві будівельні організації № 1 та № 2 у звітному році досягли помітного збільшення обсягу виконаних робіт за умови незначного збільшення чисельності персоналу.

На підставі наведених показників виявити ступінь впливу зміни чисельності працівників на приріст обсягу виробництва продукції на кожному підприємстві.

Таблиця 4.1 – Обсяг виконаних робіт і чисельність персоналу

Показник	БО № 1		БО № 2	
	За планом	Фактично	За планом	Фактично
Обсяг виконаних робіт, тис. грн	11 800	12 900	9 600	10 800
Чисельність персоналу, чол.	428	442	350	358

ЗАДАЧА № 3

Середньооблікова чисельність робітників будівельно-монтажного тресту у звітному році становила 2 300 чоловік. Упродовж року було звільнено за власним бажанням 295 чоловік, за порушення трудової дисципліни – 50 чоловік.

Визначити втрати тресту від плинності кадрів і зменшення обсягу будівельно-монтажних робіт з цієї причини, якщо середньоденний виробіток одного робітника склав 120 грн, фактична кількість робочих днів у звітному році дорівнювала 230, а середня кількість робочих днів одного робітника до звільнення – 116.

ЗАДАЧА № 4

На підставі вихідних даних таблиці 4.2 розрахувати динаміку продуктивності праці й обсягу продукції за рахунок зміни:

- чисельності робітників;
- кількості робочих днів;
- тривалості зміни.
- середньогодинного виробітку одного робітника.

Таблиця 4.2 – Чисельність робітників та рівень використання робочого часу

Показник	Роки розрахункового періоду	
	2002	2003
1	2	3
Чисельність робітників, чол..	729	665
Відпрацьовано всіма робітниками:	139,0	122,3
- тисяч людино-днів	1 048,2	927,0
- тисяч людино-годин		
Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником	190,7	183,9
Середня тривалість робочої зміни, годин	7,54	7,58
Середньорічний виробіток одного робітника, грн	2 628,4	9 839,6
Середньодобовий виробіток одного робітника, грн	13,78	53,50
Середньогодинний виробіток одного робітника, грн	1,83	7,06

ЗАДАЧА № 5

Визначити розмір (частку) збільшення обсягу виконаних робіт шляхом підвищення продуктивності праці і зміни чисельності робітників у звітному періоді у будівельній організації, спираючись на вихідні показники, наведені в таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Обсяг робіт і чисельність робітників у звітному році

Показник	Одиниця вимірювання	Значення показника	
		планове	фактичне
Обсяг виконаних робіт	тис. грн	400	462
Середньооблікова чисельність робітників	чол..	100	105

ЗАДАЧА № 6

У будівельно-монтажному тресті передбачається вжити технічних та організаційних заходів, які мають вплинути на підвищення продуктивності праці. Визначити можливе підвищення продуктивності праці за рахунок

окремих чинників на підставі вихідної інформації, наведеної в таблиці 4.4.

Таблиця 4.4 – Вихідні показники для розрахунку можливого підвищення продуктивності праці

Показник	Одиниця вимірювання	Звітний рік	Розрахунковий рік
1	2	3	4
Обсяг виконаних робіт	тис. грн	9200	
Чисельність персоналу	чол..	1450	
Структура чисельності персоналу	%	75	
- робітники;	%	25	
- спеціалісти, службовці			
Очікуване збільшення випуску продукції	%		3
Очікуване вивільнення робітників внаслідок впровадження нової техніки і технології	чол.		42
Скорочення чисельності спеціалістів і службовців за рахунок упровадження нової структури управління	%		5

ЗАДАЧА № 7

У звітному році в будівельній організації працювало 2 900 робітників. Баланс робочого часу одного робітника – 1840 год. У році, що планується, в наслідок проведених організаційно-технічних заходів заплановано зекономити 202400 годин.

Визначити відносну економію річної чисельності робітників і можливий ріст продуктивності праці в результаті зниження трудомісткості.

ЗАДАЧА № 8

Середня кількість робочих днів за рік – 232, середня тривалість робочого дня – 8,2 години. За рік вироблено товарної продукції на 19 500 тис. грн. Чисельність промислово-виробничого персоналу в середньому за рік – 850 чоловік, зокрема робітників – 780 чоловік.

Визначити середньорічний, середньоденний і середньогодинний виробіток на одного працівника й одного робітника.

ЗАДАЧА № 9

Обсяг виробничої програми будівельної організації в базовому періоді становив 260 млн грн і зросте в плановому періоді на 10 %. Виробіток на одного працюючого в базовому періоді становив 0,98 млн грн. Унаслідок кращої організації виробництва чисельність промислово-виробничого персоналу зменшиться в плановому періоді на дев'ять чоловік.

Визначити процент росту продуктивності праці й чисельність працівників по організації в плановому періоді.

ЗАДАЧА № 10

Втрати робочого часу через плинність на одного робітника становлять: у першому будівельно-монтажному управлінню – чотири дні, у другому – сім днів, в третьому – п'ять, в четвертому – шість днів. Плановий виробіток на людину-день становить: на першому БМУ – 80 тис. грн, на другому – 90 тис. грн, на третьому – 75 тис. грн, на четвертому – 85 тис. грн. Плинність по будівельним організаціям, відповідно така: 85, 100, 60 і 90 осіб. Розрахувати економію робочого часу і можливий додатковий випуск продукції внаслідок усунення плинності за об'єднанням.

ЗАДАЧА № 11

Визначити виробіток на одного працюючого в плановому році і його відносний зріст, якщо відомо, що в році 245 робочих днів, річний виробіток в базовому періоді складав 300 тис. грн./чол. За планом обсяг випуску продукції склав 48500 тис. грн./рік, а зниження трудомісткості виробничої програми – 1685 люд.-днів.

ЗАДАЧА № 12

Будівельно-виробниче об'єднання має річний обсяг підрядних будівельно-монтажних робіт, що виконуються власними силами, у розмірі 95 000 тис. грн. Виробіток на одного працюючого у звітному періоді склав

55 тис. грн. Планування організаційно-технічних заходів зменшує затрати праці на виконання будівельно-монтажних робіт. Економія чисельності працівників у плановому році за рахунок окремих факторів передбачається в такій кількості, чоловік:

- підвищення питомої ваги збірного будівництва 74;
- підвищення рівня механізації будівельно-монтажних робіт 15;
- зміна структури виробництва 65;
- усунення внутрішньозмінних втрат робочого часу 41.

Визначити:

- 1) зростання продуктивності праці з об'єднання у плановому році;
- 2) відносний зріст продуктивності праці під впливом кожного фактору.

ЗАДАЧА № 13

Обчислити запланований приріст продуктивності праці на підприємстві і питому вагу обсягу виконаних робіт шляхом росту продуктивності праці за даними таблиці 4.5.

Таблиця 4.5 – Вихідні дані

Показники	Звіт	План
Обсяг виконаних робіт, тис. грн	12 060	13 500
Чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.	450	500

ЗАДАЧА № 14

Визначити ріст годинного, денного та річного виробітку на одного робітника і річного виробітку на одного працівника за даними таблиці 4.6.

Таблиця 4.6 – Вихідні дані

Показники	Базовий період	Звітний період
Обсяг випуску продукції, тис. грн.	17 000	18 500
Чисельність працівників, чол.	4 250	4 400
Чисельність робітників, чол.	3 245	3 300
Відпрацьовано всіма робітниками, тис. люд.-днів	880	879
Відпрацьовано всіма робітниками, тис. люд.-годин	5 970	5 940

ЗАДАЧА № 15

Середньооблікова чисельність робітників будівельно-монтажного тресту у звітному році становила 2 300 чоловік. Впродовж року було звільнено за власним бажанням 295 чоловік, за порушення трудової дисципліни – 50 чоловік.

Визначити втрати тресту від плинності кадрів і зменшення обсягу будівельно-монтажних робіт із цієї причини, якщо середньорічний виробіток одного робітника становив 120 грн, фактична кількість робочих днів у звітному році дорівнювала 230, а середня кількість робочих днів одного робітника до звільнення – 116.

ЗАДАЧА № 16

У звітному році в будівельному об'єднанні обсяг виконаних робіт становив, тис. грн: на головному підприємстві – 58 400, дочірній фірмі № 1 – 15 600, дочірній фірмі № 2 – 10 800; дочірній фірмі № 3 – 7 900. На наступний за звітним рік передбачається збільшити обсяг виробництва у таких розмірах, тис. грн: по головному підприємству – 3 600, дочірніми фірмами № 1 і № 2 – відповідно 1 400 і 1 200; філії № 1 – 600. При цьому весь приріст обсягу виконаних робіт в об'єднанні має забезпечуватися без збільшення чисельності працюючих.

На підставі наведених даних визначити:

- 1) завдання щодо підвищення продуктивності праці в усіх будівельних підрозділах та об'єднанню загалом;
- 2) необхідне зниження трудомісткості виробничої програми для забезпечення виконання встановленого завдання щодо зростання продуктивності праці.

ЗАДАЧА № 17

Виробіток на одного робітника в базовому році по підприємству становив 39,3 тис. грн. На плановий рік обсяг робіт передбачається в сумі 51,62 млн грн, чисельність виробничого персоналу – 1 250 осіб.

Визначити плановий ріст продуктивності праці у відсотках порівняно з базовим періодом.

ЗАДАЧА № 18

Скласти баланс робочого часу на плановий рік відповідно до балансу робочого часу звітного року та додаткових даних.

Таблиця 4.7 – Вихідні дані

№ п/п	Показники	Звітний рік	Плановий рік
1	2	3	4
1	Кількість календарних днів	365	365
2	Вихідні і святкові дні	112	Збільшуються на два дні
	Номінальний фонд робочого часу	253	
3	Невиходи на роботу, днів, із них	43	
	- відпустки	26	Збільшуються на три дні
	- захворювання	9	6
	- невиходи, що дозволяються законом	2	На рівні
	- невиходи з дозволу адміністрації	1	На рівні
	- прогули	2	-
	- цілодобові простої	2	-
	- страйки	1	-
	Ефективний фонд робочого часу, днів	210	
4	Середня тривалість робочого дня, годин	7,5	7,6
	Ефективний фонд робочого часу на рік, годин	1 575	

ЗАДАЧА № 19

Обсяг будівельно-монтажних робіт із тресту, виконаних власними силами, зростає в плановому році на 7,3 %, а чисельність робітників на будівельно-монтажних роботах та підсобних виробництвах збільшується на 2,0 %.

Визначити, який відсоток росту виробітку на одного працівника потрібно передбачити у плані; як зміниться завдання з росту продуктивності праці на плановий рік, коли чисельність працюючих зменшиться на 2 %.

ЗАДАЧА № 20

У будівельній фірмі помітно змінилися чисельність робітників, рівень використання робочого часу та виробіток одного робітника в різні проміжки часу (рік, доба, година), що підтверджується економічними показниками, наведеними за два суміжні розрахункові роки (2001 та 2002 рр.) у таблиці 4.8.

Таблиця 4.8 – Вихідні показники

Показник	Роки розрахункового періоду	
	2001	2002
1	2	3
Чисельність робітників, чол.	729	665
Відпрацьовано всіма робітниками:		
– тисяч людино-днів	139,0	122,3
– тисяч людино-годин	1 048,2	927,0
Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником	190,7	183,9
Середня тривалість робочої зміни, год.	7,54	7,58
Середньорічний виробіток одного робітника, грн.	2 628,4	9 839,6
Середньодобовий виробіток одного робітника, грн.	13,78	53,5
Середньогодинний виробіток одного робітника, грн.	1,83	7,06

На підставі вихідних даних таблиці 4.8 розрахувати динаміку продуктивності праці й обсягу продукції внаслідок зміни: 1) чисельності робітників; 2) кількості робочих днів; 3) тривалості зміни; 4) середньогодинного виробітку одного робітника.

Питання до самостійного вивчення

1. Кадри будівельних організацій, їх склад і структура.
2. Наявність персоналу будівельних організацій.
3. Показники руху робочої сили.
4. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання.
5. Показники нормування праці в будівельних організаціях.
6. Головні фактори зростання продуктивності праці.

5. СОБІВАРТІСТЬ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

ЗАДАЧА № 1

Будівельна фірма очікує досягти у розрахунковому році найважливіших показників своєї діяльності, наведених у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 – Вихідні показники складання кошторису витрат, тис. грн

Показник	Базовий рік	Розрахунковий рік
1	2	3
Матеріальні витрати	9 100	10 000
Амортизаційні відрахування	760	800
Витрати на оплату праці	3 740	3 800
Інші поточні витрати	195	200

Продовження таблиці 5.1

1	2	3
Виручка від реалізації товарної продукції	17 280	19 200
Доходи від одержання виплат за відсотками	80	100
Витрати на виплату відсотків	345	400

1. Скласти кошторис витрат на виробництво за економічними елементами для розрахункового періоду.

2. Обчислити відсоток зниження питомих витрат на виробництво (у розрахунку на одну гривню виручки від реалізації продукції).

ЗАДАЧА № 2

У звітному періоді у будівельній фірмі середньомісячний виробіток одного робітника становив 300 фізичних одиниць обсягу робіт, а в розрахунковому році передбачається його збільшити на 16 %. При цьому середньомісячна заробітна плата звітного року досягла 420 грн і в розрахунковому році вона має збільшитися на 8 %. Частка заробітної плати з нарахуванням на соціальне страхування в очікуваній собівартості товарної продукції дорівнюватиме 32 %.

Кількісно визначити відносне зниження собівартості річного обсягу будівельних робіт унаслідок випереджальних темпів підвищення продуктивності праці порівняно з підвищенням заробітної плати.

ЗАДАЧА № 3

Спеціалізація будівництва забезпечила ріст продуктивності праці на 8 %, при цьому заробітна плата зросла тільки на 5 %. Собівартість товарної будівельної продукції становила 908,6 тис. грн, а фонд оплати праці склав 318 тис. грн. Визначити вплив росту продуктивності праці на рівень собівартості.

ЗАДАЧА № 4

Розрахувати зниження собівартості будівельно-монтажних робіт (у грн та %) за рахунок економії заробітної плати робітників внаслідок випереджального росту продуктивності праці в порівнянні з ростом заробітної плати робітників.

Вихідні дані:

- річний обсяг робіт – 8520 тис. грн;
- фонд оплати праці – 1704 тис. грн;
- обсяг робіт на плановий рік – 9240 тис. грн;
- ріст продуктивності праці у плановому році – 5,8 %;
- ріст середньої заробітної плати робітників у плановому році – 3,1 %.

ЗАДАЧА № 5

Розрахувати відсоток та суму зниження собівартості будівельно-монтажних робіт унаслідок економії умовно-постійних витрат внаслідок скорочення тривалості будівництва.

Вихідні дані:

1. Кошторисна вартість виконаних робіт – 450 тис. грн.
2. Частка витрат в кошторисній вартості виконаних робіт, %:
  - на будівельні матеріали – 55 ;
  - експлуатацію будівельних машин – 8;
  - заробітну плату – 15;
  - накладні витрати – 18.
3. Частка умовно-постійних витрат у складі, %:

- заготівельно-складських витрат – 60;
  - заробітної плати – 15;
  - витрат на експлуатацію будівельних машин – 40;
  - накладних витрат – 50.
4. Тривалість будівництва, міс.: договірна – 8; фактична – 6.
5. Заготовчо-складські витрати в складі витрат на матеріали, % – 2.

ЗАДАЧА № 6

Визначити структуру собівартості будівельно-монтажних робіт у динаміці за п'ять років. Зробити аналіз факторів, які вплинули на зміну співвідношення окремих елементів витрат в собівартості робіт.

Таблиця 5.2 – Вихідні дані, тис. грн.

Елементи собівартості будівельно-монтажних робіт	1997 р.	2002 р.
Витрати на матеріали, деталі, конструкції	42 633	69 252
Основна заробітна плата	15 000	18 467
Витрати на експлуатацію будівельних машин	4 737	11 542
Інші прямі витрати	3 158	3 463
Усього прямі витрати	65 528	102 724
Накладні витрати	13 422	12 696
Усього собівартість	78 950	115 420

ЗАДАЧА № 7

Обсяг виробництва товарної продукції будівельно-виробничого об'єднання у базовому році становив 38 000 тис. грн. Упродовж наступного року передбачається збільшити обсяг випуску товарної продукції на 12 %.

Прямі й непрямі витрати як складники собівартості товарної продукції базового року мають такі розміри, тис. грн:

- сировина і матеріали – 15800;
- енергія технологічна – 1900;
- основна заробітна плата виробничих робітників – 5900;
- додаткова заробітна плата виробничих робітників – 800;
- відрахування на соціальні потреби – 2 111;
- утримання та експлуатація машин і устаткування – 990;

- загальновиробничі витрати – 1 800;
- загальногосподарські витрати – 1 200;
- підготовка та освоєння виробництва – 1 400;
- витрати на маркетинг (позавиробничі витрати) – 900.

Структуру матеріальних та енергетичних витрат за базовий рік, а також розмір зміни норм витрат і купівельних цін у розрахунковому році наведено в таблиці 5.3.

Таблиця 5.3 – Частка окремих витрат у собівартості продукції базисного року, зміна норм витрат і цін у розрахунковому році, %

Елементи окремих витрат	Частка у собівартості базисного року	Зниження норм витрат у розрахунковому році	Зменшення «-», збільшення «+» цін у розрахунковому році
1	2	3	4
Сировина	21,0	4,0	+8,0
Матеріали	27,2	2,0	-5,0
Технологічна енергія	5,8	6,0	+10,0
Умовно-постійні витрати (без амортизації)	13,7	x	x
Амортизаційні відрахування	5,5	x	x

У розрахунковому році необхідно досягти підвищення продуктивності праці виробничих робітників на 8 % і середньорічної заробітної плати робітників на 4 %. Для впровадження заходів для підвищення технічного рівня та збільшення обсягу виробництва необхідно збільшити чисельності виробничих робітників на 3 % і суми амортизаційних відрахувань на 5 %.

На підставі наведених даних розрахувати витрати на одну гривню товарної продукції та відсоток їх зниження порівняно з базовим періодом.

ЗАДАЧА № 8

Потрібно установити можливий відсоток зниження собівартості річного випуску виробу А заводу залізобетонних виробів унаслідок збільшення обсягу виробництва, користуючись такими вихідними показниками звітнього та наступного за ним року:

- випуск виробу А за рік, шт. – 50 000;
- збільшення обсягу виробництва в наступному році, % – 20;

- умовно-постійні витрати на річний випуск виробу А у звітному році, грн – 35 000;
- збільшення умовно-постійних витрат у наступному році, % – 4;
- валові витрати на виробництво (собівартість) одиниці продукції у звітному році, грн – 6,6.

ЗАДАЧА № 9

Реалізована продукція будівельної фірми у розрахунковому році становитиме 30 200 тис. грн.

Фактичні витрати на одну гривню реалізованої продукції у звітному році становили 85 коп.

У розрахунковому році очікувана економія поточних витрат за окремими групами техніко-економічних чинників може становити, тис. грн:

- підвищення технічного рівня будівництва – 280;
- поліпшення організації будівництва і праці – 130;
- зміна обсягу і структури будівництва – 570

Здійснення заходів щодо освоєння та активного підвищення якості нових виробів обумовить збільшення валових витрат на 480 тис. грн.

Зміна цін на деякі види матеріальних ресурсів та умов їх постачання на фірму зумовить зниження собівартості продукції приблизно на 94 тис. грн, а деяке передбачуване підвищення цін на виконувані роботи відповідно до кон'юктури ринку спричиняться до збільшення обсягу товарної продукції на 220 тис. грн.

Визначити:

- 1) собівартість продукції розрахункового року відповідно до фактичного рівня витрат на одну гривню продукції у звітному році;
- 2) сумарну економію витрат на виробництво будівельної продукції, обумовлену дією різних техніко-економічних чинників;
- 3) собівартість продукції розрахункового року за цінами та умовами базисного (звітного) року;
- 4) витрати на одну гривню продукції в розрахунковому році й відсоток їх зниження порівняно зі звітним роком.

ЗАДАЧА № 10

Розрахувати зміну собівартості будівельної продукції, її зниження внаслідок росту продуктивності праці та зниження норм витрат основних

матеріалів за даними в таблиці 5.4.

Таблиця 5.4 – Вихідні дані

Показники	Варіанти		
	I	II	III
Собівартість товарної продукції, тис. грн	900	950	1000
Плановий ріст продуктивності праці, %	2	3	5
Плановий ріст середньої заробітної плати, %	1	2	4
Планове зниження витрат основних матеріалів, %	3	4	5
Питома вага заробітної плати в собівартості продукції, %	20	25	27
Питома вага основних матеріалів, %	60	55	42

ЗАДАЧА № 11

За звітними даними роботи комбінату будівельних виробів виявлена економія матеріалів унаслідок зниження норм на 10 % і внаслідок цін на 3 %. Собівартість товарної продукції за звітом – 845 тис. грн., затрати за статтею «Сировина і матеріали» – 408 тис. грн. Визначити вплив зазначених факторів на показник собівартості продукції комбінату.

ЗАДАЧА № 12

Визначити вплив на собівартість продукції збільшення її випуску на 25 %, якщо загальна сума умовно-постійних витрат становила 9 тис. грн, а собівартість товарної продукції – 27 тис. грн.

ЗАДАЧА № 13

На поточний рік витрати на товарну продукцію заплановані в сумі 18 300 тис. грн, а у базовому вони склали 20 200 тис. грн. Обсяг товарної продукції поточного року 19 600 тис. грн., а базового – 22 600 тис. грн. На скільки відсотків заплановано знизити собівартість продукції в плановому році?

ЗАДАЧА № 14

Визначити зниження собівартості будівельно-монтажних робіт 3 плановому році, якщо планом передбачено:

– ріст продуктивності праці одного працівника – 108 %;

- ріст середньої заробітної плати одного працюючого – 102,5%;
- зниження матеріальних витрат – 5%.

За звітом собівартість будівельно-монтажних робіт дорівнює 26 450 тис. грн.

Питома вага основної заробітної плати виробничих робітників становить 21 %, матеріальних витрат – 42 %.

ЗАДАЧА № 15

За звітний рік на підприємстві собівартість будівельно-монтажних робіт становила 850 тис. грн, фактичний обсяг за кошторисною вартістю – 935 тис. грн. У плані на рік передбачається зниження витрат на 1 грн. обсягу робіт на 0,03 грн.

Визначити витрати на одну гривню обсягу робіт у звітному і плановому роках.

ЗАДАЧА № 16

Визначити зниження собівартості будівельно-монтажних робіт у плановому році. Річний обсяг робіт, виконаних власними силами 14 253 тис. грн.

Зниження собівартості робіт 3,8 %.

Фактична собівартість будівельно-монтажних робіт 12936 тис. грн.

ЗАДАЧА № 17

Виявити вплив зміни структури будівництва на зниження собівартості будівельно-монтажних робіт.

Таблиця 5.5 – Вихідні дані

Види будівництва	Обсяг робіт, млн. грн		Зниження собівартості, %
	базисний рік	плановий рік	
Житлове	24,3	35,2	3,8
Культурно-побутове	7,6	12,4	3,1
Промислове	40,4	30,6	2,9
Шляхове	3,1	5,2	2,3
Усього	75,4	83,4	-

ЗАДАЧА № 18

Виявити вплив зміни структури будівельно-монтажних робіт на зниження їхньої собівартості за будівельною фірмою.

Таблиця 5.6 – Вихідні дані

Види робіт	Кошторисна вартість, млн. грн.		Зниження собівартості, %
	базисний рік	плановий рік	
Будівельні	50,3	58,4	3,2
Монтаж обладнання	27,6	37,3	12
Капітальний ремонт	4,7	5,6	8
Усього	82,6	101,3	-

Питання до самостійного вивчення

1. Поняття і види собівартості продукції
2. Класифікація витрат за економічними елементами
3. Класифікація витрат за статтями
4. Джерела і шляхи зниження собівартості продукції
5. Показники собівартості продукції
6. Групування витрат, що формують собівартість продукції.

6 ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА КОШТОРИСНА СПРАВА В БУДІВНИЦТВІ

Питання до самостійного вивчення

1. Роль і особливості ціноутворення в будівництві
2. Система ціноутворення у будівництві
3. Кошторисна вартість будівництва та будівельно-монтажних робіт
4. Види кошторисної документації
5. Договірна ціна, ціна тендерної пропозиції
6. Порядок і правила складання кошторисної документації

7 ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ЗАДАЧА № 1

Вибрати ефективніший варіант здійснення капітальних вкладень.

Таблиця 7.1 – Вихідні дані

Показники	Варіант 1	Варіант 2
Річний випуск продукції, тис. шт.	120	240
Собівартість одиниці продукції, грн	40	15
Капітальні вкладення	2	4

ЗАДАЧА № 2

Збільшення випуску продукції до необхідних обсягів, аби повніше задовольнити потреби ринку, можна досягти шляхом реконструкції діючого підприємства або спорудження нового. Технічно-економічні показники можливих форм збільшення обсягів виробництва наведені в таблиці 7.2.

Таблиця 7.2 – Техніко-економічні показники

Показник	Діюче підприємство		Нове підприємство
	До реконструкції	Після реконструкції	
Річний обсяг продукції, шт.	10 000	28 000	18000
Собівартість одиниці продукції, грн	210	205	190
Договірна ціна одиниці продукції, грн	250	250	250
Капітальні вкладення, грн	-	58 700	78 900
Нормативний коефіцієнт ефективності інвестицій	0,15	0,15	0,15

1. Розрахувати прибутковість (рентабельність) виробничих інвестицій (капітальних вкладень) і вироблюваної продукції у разі різних форм збільшення обсягів виробництва.

2. Визначити найвигідніший варіант інвестування виробничих об'єктів.

ЗАДАЧА № 3

Визначити найбільш рентабельний вид вкладення капіталу.

За першим видом при капіталовкладеннях 2 700 тис. грн прибуток становить 1 800 тис. грн.

За другим видом при капіталовкладеннях 3100 тис. грн прибуток становить 1 540 тис. грн.

ЗАДАЧА № 4

Для збільшення обсягу виробництва на 50 тис. виробів у рік розроблено чотири варіанти реконструкції діючого підприємства за такими показниками.

Таблиця 7.3 – Вихідні дані

Варіанти	Приріст продукції в гуртових цінах, млн грн	Собівартість річного обсягу приросту продукції, млн грн	Капітальні вкладення, млн грн
1	50	38,0	12,0
2	50	37,0	17,4
3	50	36,0	22,0
4	50	35,5	25,7

Визначити оптимальний варіант за строком окупності капітальних вкладень.

ЗАДАЧА № 5

Розроблено два варіанти проекту організації будівництва заводу кошторисною вартістю 14,8 млн грн, яка не змінюється за варіантами. Плановий строк будівництва чотири роки також не змінюється, але обсяги капітальних вкладень за роками різні. Розподіл капітальних вкладень за роками такий:

Варіант 1: перший рік – 3 млн грн;
другий рік – 3,8 млн грн;
третій рік – 4,4 млн грн;
четвертий рік – 3,6 млн грн.

Варіант 2: перший рік – 2,6 млн грн;
другий рік – 3,4 млн грн;

третій рік – 4,2 млн грн;
 четвертий рік – 4,6 млн грн.

Визначити більш економічно доцільний варіант.

ЗАДАЧА № 6

Акціонерне товариство планує реалізувати інвестиційний проект вартістю 100 тис. грн, практичне здійснення якого спрямовано на організацію виробництва нового виду продукції. Фінансування проекту здійснюватиметься на початок першого року його реалізації. Очікуються такі грошові потоки на кінець року: першого – 50 тис. грн; другого – 40 тис. грн; третього – 50 тис. грн. За розрахунковий період береться початок четвертого року.

Визначити:

1. Майбутню чисту вартість інвестиційного проекту за дисконтної ставки 4 і 25 %;
2. Термін окупності вкладених інвестицій.

ЗАДАЧА № 7

Визначити:

- 1) чистий приведений дохід (далі ЧПД);
- 2) індекс дохідності (далі ІД);
- 3) період окупності (далі ПО).

Зробити висновки. Який проект із розроблених вважається ефективнішим?

Таблиця 7.4 – Вихідні дані

Показники	Альтернативні інвестиційні проекти		
	А	В	С
Теперішня вартість грошового потоку	25 420	21 800	19 720
Обсяг інвестованих коштів	22 260	19 200	17 900
Період реалізації інвестиційного проекту (роки)	3	4	4

ЗАДАЧА № 8

Розроблено три варіанти будівництва промислового підприємства. Нормативний коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень – 0,16.

Визначити доцільніший варіант будівництва.

Таблиця 7.5 – Вихідні дані

Показники	Варіанти		
	1	2	3
Кошторисна вартість будівництва, тис. грн	3 660	3 970	4 020
Собівартість річного випуску продукції, тис. грн	3 130	3 810	3 440

ЗАДАЧА № 9

Житловий будинок збудований і введений до експлуатації протягом 19 місяців порівняно з 24 за договором. Кошторисна вартість будівельно-монтажних робіт – 4 700 тис. грн. Норма накладних витрат – 16 %, планових нагромаджень – 8 %.

Визначити економічний ефект від скорочення строків будівництва.

ЗАДАЧА № 10

За даними таблиці 7.6 вияснити, чи є економічно доцільними обсяги капітальних вкладень, передбачені проектом плану будівельного об'єднання на наступні п'ять років, при $E_n = 0,2$.

Таблиця 7.6 – Вихідні дані

Показники	Сума
Обсяг капітальних вкладень за проектом, тис. грн	2250
Прибуток по об'єднанню за попередні п'ять років, тис. грн	1900
Приріст прибутку, запланований на наступні п'ять років, %	20

ЗАДАЧА № 11

За власною ініціативою група підприємців розглядає можливість

придбати на аукціоні невеликий цегельний завод. Вартість цього підприємства становитиме щонайбільше 10 000 тис. грн. Крім того, за попередніми розрахунками, для модернізації цього підприємства впродовж першого року його експлуатації необхідно витратити ще 600 тис. грн. Проте при цьому очікується, що протягом наступних восьми років, починаючи з другого, функціонування заводу забезпечуватиме щорічні грошові надходження в розмірі 2 000 тис. грн. На початку дев'ятого року експлуатації заводу передбачається його продаж за залишковою вартістю, яка за розрахунками дорівнюватиме 5 500 тис. грн. Рівень дохідності проданої нерухомості становитиме не менше ніж 10 %. За розрахунковий узяти перший рік реалізації інвестиційного проекту.

Обчислити:

- 1) чистий приведений дохід;
- 2) індекс рентабельності проекту;
- 3) термін окупності вкладеного капіталу.

ЗАДАЧА № 12

Потрібно на підставі економічних розрахунків відшукати найефективніший варіант вирішення виробничо-господарського завдання, використовуючи методи зведених витрат і ланцюговий (метод попарного порівняння).

Таблиця 7.7 – Вихідні дані

Показники	Варіанти				
	1	2	3	4	5
Капітальні вкладення, тис. грн.	500	540	570	590	575
Собівартість річного випуску продукції, тис. грн	400	390	385	380	387
Нормативний коефіцієнт дохідності інвестицій	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

ЗАДАЧА № 13

Дано три варіанти будівництва промислового об'єкта. Розрахувати оптимальний варіант будівництва за даними таблиці 7.8.

Таблиця 7.8 – Вихідні дані

Роки	Строк заморожування витрат, років	Щорічні витрати, млн грн			Коефіцієнт приведення капітальних вкладень (α) при нормативі $E_{пр} = 0,1$
		варіант 1	варіант 2	варіант 3	
1	4	9	12	5	$1,1^4 = 1,46$
2	3	10	12	7	$1,1^3 = 1,33$
3	2	12	6	10	$1,1^2 = 1,21$
4	1	8,5	5	15	$1,1^1 = 1,1$
5	0	10,5	15	13	$1,1^0 = 1$
Усього		50	50	50	

ЗАДАЧА № 14

Підприємство будівельна організація здійснила ввід будівельного комплексу 1 вересня при вводі за договором 1 грудня. Договірна ціна комплексу – 10 млн грн. Очікувана ефективність введеного виробництва 0,12 грн/грн рік. Згідно з підприємним договором будівельники одержують додаткову оплату в розмірі 0,5 % освоєваних інвестицій за кожний місяць дострокового вводу (очікувана додаткова ефективність для підприємця).

Визначити економічний ефект від дострокового введення комплексу:
1) інвестора; 2) підприємця.

ЗАДАЧА № 15

Розрахувати:

1. Зведені витрати без урахування чинника часу. Зробіть висновки.
2. Капітальні вкладення, приведені до першого року інвестування.
3. Зведені витрати з урахуванням чинника часу. Зробити висновки.

Таблиця 7.9 – Вихідні дані

Показники	Альтернативні інвестиційні проекти	
	1	2
1	2	3
Обсяг капітальних вкладень, млн.грн.	450	440

Продовження таблиці 7.9

1	2	3
в тому числі:		
– перший рік	210	130
– другий рік	140	160
– третій рік	70	90
– четвертий рік	30	60
Коефіцієнти приведення капітальних вкладень до першого року інвестування		
– перший рік	1,000	1,00
– другий рік	0,926	0,926
– третій рік	0,857	0,857
– четвертий рік	0,793	0,793
Проектна собівартість річного випуску продукції, млн грн	370	380
Нормативний коефіцієнт економічної ефективності	0,16	0,16

ЗАДАЧА № 16

За звітний період економічні показники будівельної організації є такими: реалізована продукція – 15 800 тис. грн, основні фонди – 14 800 тис. грн, оборотні кошти – 9 800 тис. грн, коефіцієнт приведення одночасних капітальних витрат до певних річних витрат – 0,16.

Визначити:

- 1) сукупні зведені витрати;
- 2) коефіцієнт економічної ефективності виробництва;
- 3) питомі зведені витрати;
- 4) фондівдачу.

ЗАДАЧА № 17

За рахунок інвестицій, сумою 100 тис. грн у перший рік та 120 тис. грн – у другий, підприємство планувало побудувати новий цех і одержувати щорічно від реалізації продукції по 20 тис. грн прибутку. При постійній нормі доходу на капітал, чи то нормі дисконту, 10 % річних визначити:

- 1) дисконтовану вартість інвестицій на кінець другого року;
- 2) поточну дисконтовану вартість 20 тис. грн . прибутку: через рік, через два роки.

ЗАДАЧА № 18

Розроблено три інвестиційні проекти, що мають вихідні параметри, наведені в таблиці 7.10. При розрахунках прийняти дисконтну ставку на рівні 10 %.

Таблиця 7.10 – Вихідні дані

Проект	Інвестиції «–» і грошові потоки «+» за рік, тис. грн				
	Перший (розрахунковий)	Другий	Третій	Четвертий	П'ятий
1	-1000	+750	+500	0	0
2	-900	+250	+250	+250	+250
3	-500	+180	+180	+180	+180

Обґрунтувати економічну ефективність інвестиційних проектів за такими показниками:

- 1) чистим приведеним доходом;
- 2) рівнем рентабельності інвестицій.

ЗАДАЧА № 19

Завод збірних залізобетонних виробів має потужність 120 тис. м³ за рік. У зв'язку зі збільшенням потреби в цих виробах необхідно збільшити потужність заводу до 180 тис. м³ за рік. Це завдання можна вирішити двома шляхами: будівництвом нового заводу потужністю у 60 тис. м за рік або реконструкцією діючого заводу потужністю до 180 тис. м³ за рік. Відповідно розроблено два варіанти проектних рішень.

На будівництво нового заводу необхідно 7,5 млн. грн, а собівартість 1 м³ виробів становитиме 55 грн.

Реконструкцію діючого заводу передбачається провести за 0,4 млн грн, а собівартість 1 м³ виробів буде 60 грн. На діючому заводі фактична собівартість 1 м³ виробів – 58 грн.

Нормативний коефіцієнт ефективності для будівельної індустрії $E_n = 0,12$. Визначити більш економічний варіант збільшення потужності заводу.

ЗАДАЧА № 20

Кошторисна вартість бетонного заводу потужністю 110 тис. м³ суміші за рік становить 1215 тис. грн. Визначити доцільність будівництва заводу, якщо питомі капітальні вкладення – 10,8 грн на 1 м³ бетону відповідно виділених коштів.

Питання до самостійного вивчення

1. Структура інвестицій та їхня характеристика.
2. Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування капітальних вкладень.
3. Визначення ефективності виробничих інвестицій. Методи та показники визначення.
4. Основні напрямки і фактори підвищення економічної ефективності капітальних вкладень.
5. Особливості визначення ефективності капітальних вкладень на окремих стадіях інвестиційно-відтворювального циклу.
6. Врахування фактору часу під час оцінки економічної ефективності виробничих інвестицій.

8 КОНТРОЛЬНА РОБОТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назва контрольної роботи – «Складання локальних та об'єктних кошторисів». Мета контрольної роботи – розглянути економічні складники діяльності будівельного підприємства, засвоїти навички зі складання інвесторської кошторисної документації, зокрема локальних та об'єктних кошторисів.

Виконана контрольна робота є важливим елементом успішного засвоєння матеріалу дисципліни, а також обов'язковим задля допуску до складання заліку. Головним в цій роботі є опрацювання студентами вітчизняної та закордонної літератури, нормативних актів у сфері будівництва. Контрольна робота є інструментом опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Виконання контрольної роботи базується:

- на обов’язковому вивченні і закріпленню матеріалу, отриманого під час лекцій;
- на опрацюванні та вивченні інформації з літератури, рекомендованої до вивчення;
- на перевірці кожним студентом якості особистих знань за питаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Передбачається робота над індивідуальним завданням у формі контрольної роботи.

Контрольна робота виконується з урахуванням головної мети вивчення дисципліни.

Головною метою викладання дисципліни «Економіка будівництва» є формування системи спеціальних знань і практичних навичок аналізу показників господарсько-виробничої діяльності галузі з урахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування.

Предметом вивчення дисципліни є економічний механізм функціонування галузі, формування та використання ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Економіка будівництва» є такі:

- визначення цільових характеристик діяльності галузі на ринку;
- вміння сформулювати програму виробництва продукції та її реалізації, ресурсне забезпечення виробничої програми;
- вміння визначити складові ресурсного потенціалу та знайти шляхи його ефективного використання;
- засвоєння поняття: ринкова система, попит та пропозиція, виробнича програма, основні засоби, амортизація, нематеріальні активи, оборотні кошти, поточні витрати підприємства, собівартість продукції, собівартість видів продукції, склад поточних витрат; вивчення методів та прийомів аналізу, планування витрат в діяльності;
- визначення поняття механізму формування та використання доходів і прибутків від різних напрямів його діяльності (виробничої, комерційної, зовнішньоекономічної, фінансової, інвестиційної тощо);
- оцінювання ефективності господарської діяльності та знайти шляхи її підвищення;
- вміння оцінити конкурентоспроможність підприємства та його продукції.

Важливим елементом оволодіння знаннями та навичками у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, яка формує практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтує їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем будівельної індустрії, чим підвищує якість професійної підготовки управлінських кадрів є *самостійна індивідуальна робота студента*. Методичні вказівки призначені для організації індивідуальної роботи студентів при вивченні дисципліни «Економіка будівництва».

У процесі вивчення дисципліни навчальними планами передбачається виконання студентами контрольної роботи з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних ними за час вивчення курсу дисципліни «Економіка будівництва».

Контрольна робота виконується у вигляді реферату. Необхідно підготувати п'ять тем. Тематика вільно вибирається студентом і має охопити наступні розділи та питання дисципліни.

Розділ 1

1. Загальна характеристика будівельної галузі.

2. Структура галузі, функціональні зв'язки, будівельні проекти, склад учасників будівельних проектів, організаційні та економічні зв'язки в процесах реалізації будівельних проектів.

3. Будівельна продукція, складники життєвого циклу об'єктів будівництва.

Розділ 2

1. Економіка та організація підприємств будівельної галузі. Будівельне підприємство – суб'єкт господарювання.

2. Організаційно-правові форми підприємств.

3. Основні виробничі фонди.

4. Амортизація основних фондів.

5. Показники ефективності використання основних фондів.

6. Обігові кошти. Призначення елементів обігових коштів.

7. Визначення нормативних обсягів обігових коштів.

8. Показники ефективності використання обігових коштів.

Розділ 3

1. Економіка та організація праці в будівництві. Організаційні та економічні застави оплати праці в будівництві.

3. Система оплати праці.

4. Ефективність праці.

Розділ 4

1. Фінансова діяльність галузі.
2. Показники визначення ефективності виробництва та загальної діяльності в будівництві.

Розділ 5

1. Оцінка вартості реалізації будівельних проектів.
2. Поняття та економічна сутність вартості будівельної продукції.
3. Кошторисна документація.
4. Техніко-економічні показники будівництва.

Питання для самостійної роботи студентів та контролю їхніх знань

1. Роль і особливості ціноутворення в будівництві
2. Система ціноутворення у будівництві
3. Кошторисна вартість будівництва та будівельно-монтажних робіт
4. Види кошторисної документації
5. Договірна ціна, ціна тендерної пропозиції
6. Порядок і правила складання кошторисної документації
7. Сутність, структура і класифікація основних фондів у будівництві.
8. Облік і оцінка основних фондів.
9. Фізичне та моральне зношення. Амортизація основних фондів.
10. Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів.
11. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів будівельних організацій в сучасних умовах.
12. Економічна суть, склад та структура оборотних коштів.
13. Нормування оборотних засобів будівельної організації.
14. Джерела формування оборотних засобів.
15. Головні показники для оцінки ефективності використання оборотних коштів.
16. Рівень забезпечення організацій необхідними оборотними коштами за сучасних умов господарювання.
17. Значення та шляхи прискорення оборотності засобів у сучасних умовах.
18. Вплив оборотності оборотних засобів на кінцеві результати роботи будівельно-монтажних організацій.
19. Структура інвестицій та їхня характеристика.

20. Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування капітальних вкладень.

21. Визначення ефективності виробничих інвестицій. Методи і показники визначення.

22. Головні напрями і фактори підвищення економічної ефективності капітальних вкладень.

23. Особливості визначення ефективності капітальних вкладень на окремих стадіях інвестиційно-відтворювального циклу.

24. Врахування фактору часу під час оцінки економічної ефективності виробничих інвестицій.

25. Кадри будівельних організацій, їхній склад і структура.

26. Наявність персоналу будівельних організацій.

27. Показники руху робочої сили.

28. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання.

29. Показники нормування праці в будівельних організаціях.

30. Головні фактори зростання продуктивності праці.

31. Поняття та види собівартості продукції

32. Класифікація витрат за економічними елементами

33. Класифікація витрат за статтями

34. Джерела і шляхи зниження собівартості продукції

35. Показники собівартості продукції

36. Групування витрат, що формують собівартість продукції.

37. Поняття і види прибутку будівельних організацій.

38. Складники прибутку від операційної діяльності.

39. Складники прибутку від іншої операційної діяльності.

40. Складники прибутку від фінансових операцій

41. Складники прибутку від іншої звичайної діяльності

42. Економічна сутність рентабельності

43. Напрями використання чистого прибутку.

44. Основні функції та шляхи збільшення прибутку підприємства.

45. Рентабельність як узагальнювальний показник ефективності діяльності підприємства, її види і показники.

46. Валовий і чистий дохід.

47. Виручка від реалізації продукції. Фактори, що впливають на абсолютну суму виручки від реалізації продукції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Витвицький Я. С. Практикум з «Економіки підприємства». – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2005. – 98 с.
2. Господарський кодекс України. Додаток до «Державного інформаційного бюлетеня про приватизацію». – К. : Преса України, 2006. – № 50 (439). – 175 с.
3. ДСТУ Б Д.1.1-1:2013 Правила визначення вартості будівництва. – [Чинний від 01.01.2014]. – Київ: Мінрегіон України, 2013. – 93 с.
4. ДСТУ-Н Б Д.1.1-2:2013 Настанова щодо визначення прямих витрат у вартості будівництва. – [Чинний від 01.01.2014]. – Київ : Мінрегіон України, 2013. – 93 с.
5. ДСТУ-Н Б Д.1.1-3:2013 Настанова щодо визначення загальновиробничих і адміністративних витрат та прибутку у вартості будівництва. – [Чинний від 01.01.2014]. – Київ : Мінрегіон України, 2013. – 60 с.
6. ДСТУ-Н Б Д.1.1-4:2013 Настанова щодо визначення вартості експлуатації машин і механізмів у вартості будівництва. – [Чинний від 01.01.2014]. – Київ: Мінрегіон України, 2013. – 57 с.
7. ДСТУ-Н Б Д.1.1-6:2013 Настанова щодо розроблення ресурсних елементних кошторисних норм на будівельні роботи. – [Чинний від 01.01.2014]. – Київ: Мінрегіон України, 2013. – 43 с.
8. Економіка підприємства: підручник/ за заг. ред.. Г. О. Швиданенко. 4-те вид., переробл. і доповн. – Київ : КНЕУ, 2009. – 816 с.
9. Економіка підприємства: підручник/ за заг. ред.. С. Ф. Покропивного. - 3-є вид., без змін. – Київ :КНЕУ, 2006. – 528 с.
10. Економіка підприємства : навч. посібник/ за ред.. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2005. – 431с.
11. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Й. М. Петровича. – Львів : Магнолія плюс. – 2004. – 680с.
12. Петрова Й. М. / Економіка виробничого підприємства / Й. М.°Петрова, І. О. Будіщева. – Львів : Магнолія плюс, 2001. – 156 с.
13. Рогожин М. П. Економіка будівництва : підручник. – Київ : Кондор, 2003. – 389 с.
14. Шилов Е. Й. Складання кошторисної документації за допомогою укрупнених показників. Навчальний посібник. – Київ : КНУБА, 2005. – 138 с.
15. Экономика предприятия : учебное пособие / Под общ. ред. д. э. н., проф. Л. Г. Мельника. – 2-е изд., испр. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2003. – 638 с.

16. Экономика строительства : учебник / под общей ред. И. С. Степанова. – 3-е изд., доп. и перераб. – М. : Юрайт-Издат, 2007. – 620 с.
17. Экономика строительства : учебник для вузов / Н. И. Барановская, Ю. Н. Казанский, А. Ф. Ключев и др./ под ред. проф. Ю. Н. Казанского, Ю. П. Панибратова. – М. : Изд-во АСВ ; СПб. : СПб ГАСУ, 2003. – 368 с.
18. Экономика строительства / Ю. Ф. Симионов [и др.] ; под ред. Ю. Ф. Симионова. – Ростов-н/Д : Феникс, 2009. – 378 с. – (Высшее образование)

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи,
проведення практичних занять
і виконання контрольної роботи
з навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА»

*(для студентів денної і заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр»
за спеціальністю 192 – Будівництво та цивільна інженерія)*

Укладач **ГНАТЧЕНКО** Євгенія Юріївна

Відповідальний за випуск: *О. В. Димченко*
Редактор В. І. Шалда
Комп'ютерне верстання *Є. Ю. Гнатченко*

План 2016, поз. 271 М

Підп. до друку 19.04.2018   Формат 60 x 84/16.
Друк на ризографі.   Ум. друк. арк. 1,6
Тираж 50 пр.   Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.